

Dnr 511-8875-2025

Länsstyrelsen Värmland
varmland@lansstyrelsen.se

Klarälvens Vattenråds yttrande avseende bevarandeplan för Natura 2000-området Övre Klarälvdalen

Kopplat till den nationella omprövningen av vattenkraften har Länsstyrelsen Värmland tagit fram förslag på uppdaterade bevarandeplaner för de Natura 2000-områden som berörs av omprövningen. Klarälvens vattenråd vill inledningsvis komma med en mer övergripande synpunkt på bevarandeplanen för Övre Klarälvsdalen, därefter har vi några kommentarer avseende faktaunderlaget i planen.

Om oss

Klarälvens vattenråd har c:a 100 medlemmar, bl.a. kommuner, FVOF, företag inom skog och kraft. Vi styrs av en programförklaring dit en aktivitetsplan kopplas som stämman varje år uppdaterar. Klarälvens vattenråd har arbetat med att ta fram lokala åtgärdsplaner för biflöden till huvudfåran Klarälven, t.ex. för Likan och Fämtan som till stor del är utpekade Natura 2000 områden. En annan del är att aktivt stödja och även delta i olika arbete för Klarälvsfisken - t.ex. har vi initierat restaurering i en del biflodens mynningar i älven - t.ex. i Acksjöälven, Tåsan, Lettälven, Örån m.fl. Dessa mynningar kan ingå i Natura 2000 för Övre Klarälvsdalen och vi har då fått godkänt av länsstyrelsen.

Övergripande synpunkt

Beskrivningen av Klarälvens unika geologi och unika arter och deras livsmiljöer är i inledningen fint beskrivet och här finns en helhetssyn på älven. Bevarandeplanen Övre Klarälvsdalen har dock en form som gör att den är svår att ta till sig utan att dra slutsatsen att ett önskvärt tillstånd vore att ingen mänsklig aktivitet kan förekomma, vilket förstås är en omöjlighet. Därför skulle det vara bra om planen även kort berörde förslagen på åtgärds påverkan på invallningsföretag, transporter, skogsbruk, jordbruk och kraftproduktion. Detta kan t.ex. behandlas i planen på liknande sätt som man beskrivit friluftslivet - dvs de mänskliga aktiviteterna bör i möjligaste mån anpassas till älvens unika värden.

Vi vill även påpeka att planen kan förlora i användbarhet då man ger omfattande förslag på åtgärder som berör områden nedströms det aktuella Natura 2000 området även om givetvis en älv är ett sammanhängande ekosystem - särskilt för Klarälvsfisken - lax och öring. Det synes oss väldigt oklart om de exempel på åtgärder som listas under "Behov av ytterligare bevarandeåtgärder" inom hela Klarälvens avrinningsområde kan rymmas inom ett bevarandeprogram för Natura 2000 Övre Klarälven och vilket status de har eller kommer att få.

--- att lekbeståndsmålet för lax idag endast är uppfyllt till cirka 23 % (8–10 % inbegripet även den norska delen av älven) samt .. att god konnektivitet till och från Vänern saknas med stora förluster (kraftverksinducerad mortalitet) av lax som följd, bedöms laxpopulationen i Klarälven inte uppnå gynnsamt tillstånd.

.... Sammantaget bedöms en stor population, med stor spridning och hög diversifiering i de habitat som den nyttjar, ge en ökad resiliens mot olika former av störningar, sjukdomar och miljöförändringar (som temperaturstegring i vattnet, vårt förtydligande) kommer områdena på den norska sidan att relativt sett få allt större betydelse och på sikt kan en återkolonisering till dessa delar bli helt avgörande för Klarälvsloxens framtida existens

Om sommarflöden

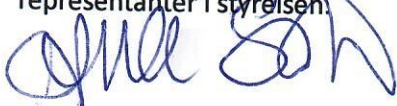
Bevarandeplanen skriver om frekventa höga sommarflöden att de är "den enskilt viktigaste faktorn ... konsekvenser av långa perioder med höga sommarflöden.... mycket negativt för hotade strandarter jämfört med vad som skulle varit fallet under forna naturliga förhållanden" Vad vi har förstått så är det inte möjligt att reglera bort de allt mer frekventa höga sommarflöden. Detta för att Höljes är ett litet magasin med ett mycket stort uppströms ganska oreglerat tillflöde och inte kan magasinera mycket nederbörd under perioder dammen inte är tom. Det största tillflödet till huvudfåran är Uvån – mycket reglerat – men det strömmar in nedströms Natura 2000 området. I en del större tillflöden i Natura 2000 området uppströms Edebäck som Likan, Fämtan och Halgån sker ingen betydande reglering. Hur Letten och Tåsan påverkar sommarflödet har vi ingen kunskap om, men sannolikt sparar man så mycket vatten man kan sommartid då dessa magasin i huvudsak är tänkta att reglera säsongsvis – dvs producera el på vintern. **Bevarandeplanens slutsatser om orsaken till höga sommarflöden verkar inte vara korrekt.**

Om korttidsreglering

Hur korttidsregleringen påverkar erosion och skred i just Klarälvens Natura 2000 område verkar vara oklart mer än att man förutsätter utifrån allmän kunskap att detta sker. Då korttidsreglering sker frekvent och med stora mängder vatten från Höljes är påverkan nedströms både för människor och natur påfrestande. Korttidsreglering är idag viktigt för att hålla stabiliteten i näten. Vi har förstått att villkoren i nuvarande korttidsreglering från Höljes inte tillåter en mer flexibel och mjukare tappning. Korttidsregleringen är något som vi förutsätter att man kommer att hantera i omprövningen. **Bevarandeplanen skulle kunna vara mer tydlig med problemets samhällliga aspekter och att mer kunskap behövs här.**

Citat: Mellan september och maj medger dessutom tillståndet för Höljes kraftverk korttidsreglering, vilket innebär att flöde och vattennivå i älven förändras två gånger per dygn. På morgonen kan flödet på kort tid (cirka en timme) öka med upp till det dubbla och på kvällen minskar flödet lika mycket och lika snabbt.

Styrelsen för Klarälvens vattenråd, godkännande via nätet 16 jan 2025
Ingen reservation, men godkännande fattas för Hagfors kommuns och Stora Enso Skogs representanter i styrelsen.

Anna Sjors, ordförande